VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za drakem, minerálkou a pevnostmi do Bělovsi v Náchodě

GPS souřadnice: 50.4212776, 16.1907142

Praktické informace

Délka trasy: 6 km

Obtížnost: Středně těžká trasa vedoucí po rovince kolem lázní a pak do mírného kopce přírodou. Projdete ji volným tempem za necelé dvě hodinky. Výlet je možné jet s terénním kočárkem. I pejsky vzít můžete, ale ve městě musí být na vodítku.

Vzdálenost od Prahy a jak se na výlet dostat: 150 km ujedete za necelé 2 hodiny. Pojedete po D11 do Jaroměře a pak směr Náchod → Běloves.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Zaparkujte na parkovišti u Kauflandu nedaleko lázeňského infocentra. Parkování je zde zdarma. Další možnost parkování je u Dětského dopravního hřiště Běloves. Též zdarma.

Pěchotní srub N-S 84 „Voda“

Otevírací doba **od 10.00 do 18.00** v těchto dnech:

- od 1. dubna do 30. září každou sobotu
- v červenci a srpnu denně (i v pondělí)
- otevřeno je též o státních svátcích: 1. a 8. května, 28. září a 28. října

Vstupné:
Dospělí: 70 Kč
Děti, studenti, držitelé průkazů ZTP/P: 50 Kč

WC: Bezplatné toalety v Malých lázních Běloves v přízemí Vily Komenský, otevřeno dle otevírací doby infocentra. Další možnost - zpoplatněné toalety v hypermarketu Kaufland.

Možnost občerstvení: Kolonáda Café, Běloveská cukrárna, Bistro & Café na Dětském dopravním hřišti, Bonato hotel.

Nejbližší další výlety agentury Velká dobrodružství: zámek Náchod, Opočno, Babiččino údolí, Orlický Špičák.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Výlet testovali sourozenci Petr a Matouš z Hronova.

Péťa (6 let): „Viděl jsem Malé lázně a pil divnou vodu. Ale byla léčivá, tak jsem jí vypil opravdu hodně.“
Matoušek (7 let): „Mně se nejvíce líbily ty bunkrový sruby a taky pověst o drakovi. Jsem rád, že nebylo vedro, protože jsme nepotkali ani jednu zmiji.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do míst, kde se nachází oblíbený minerální pramen IDA, který si nechával dovážet dokonce slavný Albrecht z Valdštejna. V Bělovsi, městské části města Náchod, se totiž po letech otevřela nová kolonáda s minerálními prameny v Malých lázních a započala také přestavba kdysi slavných Velkých lázní Běloves. A tak vám místo chceme ukázat, než tu bude tlačenice. Nebudeme se však procházet jen podél Metuje, vystoupáme také do kopců, abychom navštívili dva známé pevnostní pěchotní sruby. Podíváme se na zvířátka v ohradách a oboře a řekneme si něco o zmijích a vydrách. K tomu všemu budeme hledat nápisy na sochách a vzkazy a nápovědy pro naši doplňovačku na domech i obrázcích, které cestou uvidíme.

Tento výlet vznikl za podpory města Náchoda a je částečně realizován z finančních prostředků Královehradeckého kraje. Díky tomu je zdarma.

P. S. Nezapomeňte si vzít kelímek, abyste mohli ochutnat místní pramen. Případně si můžete koupit na památku keramické pítko nebo plastový kelímek s komiksovými lázeňskými osobnostmi přímo v informačním centru Malé lázně Běloves.

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, zveme vás na česko-polskou hranici, kde se v roce 1866 odehrála slavná velká bitva. Také se zde o 70 let později stavěly betonové bunkry zvané sruby, aby se vojákům lépe chránila hranice. A nad tím vším se vznášel místní drak. Jak je to možné? Co se tu všechno událo? Dozvíte se během dvou hodin našeho vyprávění. :)

Stejně jako ke všem našim výletům, tak i k tomu dnešnímu jste dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do Městského informačního centra Malé lázně, dostanete za ni malou odměnu.

Mapa výletu

Za drakem, minerálkou
a pevnostmi do Bělovsi
v Náchodě
MALÉ LÁZNĚ
START CÍL
KAMEN
SRUB VODA
JEZ
IDA
KŘÍŽ
LÁZNĚ BĚLOVES
IDA
VEDE CESTOU
KU ZDRAVÍ
PŘÍRODNÍ
UHLIČITÁ KYSELKA
Z LÁZNÍ BĚLOVES
U NÁCHODA
SRUB MONTÁŽE
OBORA
HMYZÍ HOTEL
KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJ
NÁCHOD

Doplňovačka

Vyrážíme na výlet!

Asi už parkujete u Kauflandu, odkud je to pěšinkou k Malým lázním Běloves jen pár desítek metrů. Ať ale půjdete odkudkoli, určitě vás kroky zavedou k novotou vonící vypulírované stavbě – Vile Komenský.

V prosinci 2019 zde město Náchod otevřelo **Malé lázně Běloves** s kolonádou a přírodní léčivou minerální vodou Běloveské bublinky z vlastních zdrojů.

Lázně jsou opravdu maličké, ale miloučké. Můžete si zde celoročně načepovat minerální vodu… Samozřejmě zdarma. Nebo alespoň splnit první dnešní úkol.

Najděte na kolonádě dva prameny. Jeden se jmenuje Jan a druhý?

1. **Napište název pramene.**

Lázeňství je s městem Náchod spjato již od 1. poloviny 19. století. To máme asi tak 250 let nazpátek… Na místě pozdějších lázní stálo kdysi stavení, u kterého byl objeven pramen minerální vody *František*. U něj byly založeny tzv. Malé lázně s letní koupelí, dřevěnou besídkou a prameníkem, ze kterého byl čerpán pramen *Hedva*. V roce 1896 získal komplex obchodník František Markus z Prahy. Ten přikročil k zásadní přestavbě a nedaleko původního objektu za pouhý rok (1896 až 1897) vybudoval jednopatrovou *Vilu Komenský*.

V roce 1931 byl však provoz Malých lázní v důsledku neustále se opakujících povodní a několika požárů definitivně ukončen. Pramen *Hedva* byl zaslepen, *František* v roce 1965 zasypán. Postupně chátrala i Vila Komenský.

Nyní je ale zpátky v celé své kráse! Díky věrné replice a možná také ozdravné moci zdejších vod se tak po téměř čtvrtstoletí lázeňství do Náchoda opět vrátilo.

Máme tady nějakou Hedvu nebo Františka? Pozor, ať vás taky nezasypou nebo nezaslepí! Raději si nad hlavou udělejte rukama stříšku a mějte oči na pořádně tlustých šťopkách! :)

V areálu lázeňské **Vily Komenský** nově vznikla odpočinková zóna s kolonádou. Oživující voda na ní teče z dvanácti pítek napájených ze dvou nových zdrojů přírodních léčivých minerálek. Nyní už víme, jak se jmenují, že? Kdo si vzpomene?

Součástí kolonády je také zimní pítko. Je temperované (ohřívané), aby v něm voda nezamrzala a poutníci i domácí se mohli občerstvovat a ozdravovat bez ohledu na slotu a metelice. Zimní pítko je v provozu denně, a to od 9 do 18 hodin (pokud teplota neklesne pod – 3° C). Provozní doba letních pítek je také každodenní a ještě delší – od 8 do 20 hodin.

Najděte základní kámen stavby a dobře si ho prohlédněte. Vlevo dole je jeden mořský mlž.

2. **Jak se říká tvorovi na cedulce? Nebo spíš jeho „domečku“…**

Od Malých lázní Běloves se vydáme k Metuji. Plavat ani brodit se tentokrát nebudeme. Řeka je už ostatně obsazená divokými kachnami a labutěmi. Tak aby si nás nespletly s rohlíky. Přejdeme tok po mostě a vydáme se doprava. Znáte pohádku *O ošklivém káčátku*? O čem vypráví?

Věděli byste, jak se jmenuje dánský spisovatel, který pohádku napsal? Poradíme, že jeho iniciály jsou H. CH. A.

Kdo první uvidí jez? Oparně, děti, tenhle má opravdu sílu! V tom byste dovádět nechtěli, to nám věřte!

Blížíme se k areálu bývalých **Velkých lázní**, kde se nalézá prameník s léčivým minerálním pramenem IDA. V provozu je celoročně od 8-20 hodin– bližší informace naleznete na www.mestonachod.cz.

Nejstarší zmínky o běloveské vodě sahají až do roku 1392. O více než 200 let později si prý místní „ostrou“ vodu nechával posílat do válečných táborů při tažení do Kladska i vojevůdce Albrecht z Valdštejna. Založení lázní se datuje k roku 1819. Běloveské lázně měly kdysi zvučné jméno, léčily se zde nemoci pohybového ústrojí, oběhového systému a srdeční. K léčení se využívala místní kyselka IDA. Mohli jste ji jak pít, tak se v ní koupat. Obojí dělalo tělům i tělíčkům dobře.

Proč se IDA jmenuje právě IDA? Protože se touto vodou v roce 1840 vyléčila princezna Ida z rodu Schaumburg-Lippe, kterému patřil náchodský zámek. Takže na princezninu počest.

Jak by se minerálka jmenovala, kdybyste byli princátka vy? :)

U nás asi Aragorn po našem pejskovi. Natruc. Trasu s námi prošel – dokonce několikrát –, ale ve vzácné minerálce ani špičku jazýčku nesmočil. Neví, co je dobré, hafuša jeden! :)

Od minerálních přejdeme k pramenům říčním. :)

Jak se vám líbí řeka Metuje?

Věděli jste, že pramení v nadmořské výšce okolo 630 m. n. m. v Broumovské vrchovině u Hodkovic, západně od Adršpašských skal? Na horním a středním toku vytváří Metuje hluboce zařízlou údolí. Z významnějších měst a obcí leží na této řece Teplice nad Metují, Hronov, Náchod a Nové Město nad Metují. V Jaroměři Metuje ústí do Labe, které její vody odvádí do Severního moře. Ve které zemi se tak děje? Kdo to ví? :)

Tipli byste si, jak je Metuje dlouhá? Jen 77 km. Kolik lidí by si muselo lehnout podél jejího toku, aby byli také dlouzí 77 km? Autorka tohoto textu se to pokusila spočítat se svou výškou 170 cm. Jenže posuny desetinných čárek se nevydařily a vyšla jí hrozná „hausnumera“. :) Tak se raději bude držet svých humanitních kopyt. Ale vám se to třeba spočítat podaří!

V Metuji kdysi žilo mnoho ryb. Její horní tok patřil mezi nejlépe zarybněné revíry v republice. Některé její úseky jsou však nyní podle rybářů téměř mrtvé. Ryby (hlavně pstruzi potoční) v nich totiž byly zlikvidovány vydrou říční. O kus dál se stejní predátoři zaměřili na vzácné raky. Roztomilé vydřičky se nezdají…

U mostu se napojíme na naučnou stezku, která nás od Metuje odvádí pryč. Jmenuje se *Po opevnění Běloves* a provádí výletníky okruhem z Bělovsi k Dobrošovu a zpět. Cestou potkáte 15 informačních panelů, které jsou umístěny u objektů těžkého opevnění z období první republiky. Dočtete se i o objektech lehkého opevnění, které již byly zničeny nebo zbyly jejich torza. My ovšem projdeme jen část této stezky.

Pár metrů od **Hotelu Bonato** stojí křížek. Jdeme se k němu podívat. Právě tam na nás totiž čeká další písmenko do tajenky.

Pod ukřižovaným Ježíšem je nápis. Přečtete ho?

Nápis hlídají dva andílci se zvířátkem. Co je to za zvířátko? Je to mládě v mužském rodě.

3. **Napište jméno zvířete.**

Míjíme Hotel Bonato, a to tak, že ho máme po pravé ruce.

Kdo najde na fasádě sluníčko?

Představte si, že původně zde stál statek, který ležel poblíž tzv. *Březovské cesty*. Vedla od obce Březová (dříve byla na německém, nyní na polském území) přes Smrčinu, kolem lomu a Velkých lázní. Cestu využívali dělníci textilních závodů v Náchodě. Denně chodili z Březové, České Čermné i Borové do práce a po ní zase domů. Přechod hranic byl tehdy tolerován. V blízkém domě čp. 65 byla také pomocná celnice a hospoda.

Udělejte si nyní úplně malou odbočku. Od hotelu jděte rovně pár desítek metrů.

Určitě už vidíte krásnou starou chalupu Mlynářův dvůr*, u které se pasou kamerunské ovce a kozy, kozel burský, beran, holandské zakrslé kozičky i vietnamská prasata. Na naučné tabuli je napsaný vzkaz od zvířátek, že k jídlu mají rádi tvrdé pečivo, zeleninu, ovoce a nepohrdnou ani bukvicemi či kaštany. Že s sebou pytle bukvic a kaštanů běžně nenosíte? To se divíme… :)*

Až si zvířátka prohlédnete, vraťte se nad hotel a vydejte se po zelené značce směrem do kopce. Že jdete správně, poznáte podle toho, že minete velkou vázu a několik tančících víl.

Kdo se stydí na ně podívat, protože jsou skoro nahaté? :)

Na váze najděte zbraň. Našla by se taková zbraň někde u vás doma? Co třeba v kuchyni? :)

A kdo najde u víly třeba… Věneček?

Naučná stezka nás vede pod prudkým kopcem, na kterém bylo možné v minulosti sklízet pouze trávu. Říkalo se mu Brabenečník. Proč Brabenečník? Nevíme. Ale připomíná nám to jisté zvířátko, které ovšem žije v tropech a moc rádo si pochutnává na mravencích. Jak se jmenuje?

Znáte nějakou pohádku o mravenečkovi? Jak se jmenuje? A jak se jmenuje popletený kamarád nejpopulárnějšího evropského mravence?

4. **Doplňte: brouk ……**

O hmyzu a hmyzím hotelu si povyprávíme v jiné části výletu. Připomeneme si také další mravenečkovy kamarády. Jak se jmenovala slečinka, do které byl Ferda zamilovaný?

Lidé časem název kopce zkrátili na Brabák. Napravo od něj začíná rozsáhlý komplex lesů nazývaný *Montace*. Dnes ho skoro celý projdeme. Proč se jmenuje Montace, se nám opět nepodařilo vypátrat. Pokud to víte vy, dejte nám vědět na veldo@veldo.cz. Budeme rádi. :)

Nyní ovšem hledáme vlek. Kdo ho uvidí první?

V roce 1960 byl v Bělovsi založen lyžařský oddíl. Nejdříve příznivci tehdy ještě částečně opravdu dřevěných prkének jezdili lyžovat a závodit do jiných lokalit. Ovšem v roce 1989 došlo k výstavbě vlastních lyžařských vleků na Brabáku a na Maliňáku. Tahávaly dobře a vytrvale, ale musely se zastavit. Je na ně málo sněhu… Zimy už nejsou takové, jako bývaly. To ale říkají všechny generace.

A teď pozor, nesmíme se ztratit! Najednou se kolem nás vyrojí mnoho zelených značek. Zvolte tu, co vede směrem vzhůru – hned od boudy s vlekem.

Stoupáme v serpentinách jako po hadím těle až do místa, kde modrou značku a naučnou stezku přetíná jiná lesní cesta. Po zelené ani modré doleva nejdeme, pokračujeme rovně po rovince lesem dál až k místu, kde se k naší stezce zprava přidá lepší upravená cesta. Je zde také hodně pokácených stromů a klád připravených k odvozu. Až tudy půjdete vy, možná už tu nebudou. Pařezy ale zůstanou… Držíme se upravené cesty, jdeme podél potoka a ten také směrem doprava překročíme.

Když už jsme u těch hadích těl. Zkuste si tipnout, které plazy tady můžete potkat.

O některých píše i naučná tabule.

5. **Zjistěte, jak se užovka jmenuje rodovým jménem latinsky.**

Normálních zmijí v přírodě se samozřejmě nebojte. Jsou plaché a obvykle se odplazí, jakmile zaznamenají vaše kroky. Lépe než zvuky totiž vnímají vibrace země. V každém případě nekřičte jak na lesy ani z jiného důvodu. Kdysi totiž přesně v těchto místech žil (a možná se zde stále ještě zdržují jeho potomci) jeden bájný tvor.

Mezi Orlickými horami a Krkonošemi žil kdysi drak. Sídlil v Bělovsi na Hejzlarově kopci. Cestu k němu nejspíš nenajdete, jeho slují je jen skalní díra. V Náchodě ho odkojila hadí panenka, což byla ještěrka krmená lidskou krví. Prý ho na svět přivedl místní doktor. Obluda rostla, až už se nedala utajit. Nevešla se do světnice ani do chléva… Dráček šel tedy bydlet do běloveské jeskyně. Byl ale nenasyta. Nejprve žral zvěř, pak mu zachutnali lidé. Dokud konzumoval chudáky, byla vrchnost v klidu, nijak se výrazněji neznepokojovala. Nějaké ty úbytky starších a nemajetných se jí jako vždycky hodily. Pak však dostal drak chuť na knížecí dcerunku. Což si naběhl. Byl povolán drakobijec Jirka a z draka udělal masovou fašírku na burgry do žemlí. Za odměnu dostal kus náchodského panství a k tomu i milostslečnu za ženu. Jestli to byla manželka na draka nebo k zulíbání, se už prameny nezmiňují.

Přicházíme k místu, kde je mnoho stromů s cedulkami. Zkuste najít douglasku.

Kdo první najde modřín? Opadává, nebo neopadává v zimě?

Lesní cesta nás zavede na nejvyšší místo našeho putování. Odtud už budeme pořád jenom klesat. Hurá!

Najdeme zde i hmyzí hotel. Copak to je?

Hmyzí hotel je uměle vytvořený domeček, jehož hlavním úkolem je poskytnout užitečnému hmyzu bezpečný úkryt a poklidné místo k hnízdění. Nejčastěji bývá z přírodního dřeva. „Pokojíčky" se vyplňují čímkoli, co by budoucím obyvatelům mohlo přijít vhod. Například šiškami, suchými listy, dutými stébly trav a rákosu, slámou, senem, jílovými či hliněnými cihlami, … Výjimkou nejsou ani keramické květináče či jejich kousky, nalámané větvičky, kůra a například dřevěná polínka s vyvrtanými otvory. Vše by ale mělo být suché, aby to neplesnivělo, nehnilo a podobně.

V domečku najdou úkryt samotářské včely i jiní opylovači, jako jsou motýli a pestřenky, jejichž larvy likvidují škodlivý hmyz. Ten požírají také další nájemníci, jako jsou zlatoočka, berušky a škvoři. Za obzvláště chutné a žádané jsou považovány mšice. My to nezkoušeli, takže za to ruku do hmyzího domečku nedáme.

Nyní společně s červenou turistickou značkou, která se k nám přidává, nezadržitelně klesáme. Červená není jen tak ledajaká stezka, jmenuje se po slavném spisovateli. Kterýpak to asi bude?

V náchodském kraji se narodilo mnoho českých literátů. Zdejší přírodu, kraj, města, tradice a zvyky popisují ve svých dílech Alois Jirásek, Josef a Karel Čapkovi, Božena Němcová a v neposlední řadě také Josef Škvorecký, který pochází přímo z Náchoda.

Máte doma nějakou knížku od těchto autorů? Nebo jste viděli nějaké video, které bylo podle jejich vyprávění natočeno? Určitě ano! Jen si vzpomeňte třeba na *Dášenku čili život štěněte* od Karla Čapka.

Nebo na pohádky Boženy Němcové. Ta měla báchorky všeho druhu moc ráda, dokonce je sbírala. Ne, nerostou na Náchodsku jako houby, to se pletete. S hřiby mají společného jen to, že když na ně Božena chtěla vyrazit, musela na venkov. Byly totiž časy, kdy lidé neuměli ani moc číst, ani moc psát, a navíc byly knížky vzácnost, kterou si nemohl koupit jen tak někdo. Takže nezbývalo než si pohádkové příběhy po generace předávat vyprávěním. A tak mladá Božena vyrazila mezi lidi a naslouchala. Co vyslechla, sepsala a vydala. Tak se nám vyprávění dochovala až do dnešních dob. První zaznamenala třeba pohádky *Princ Bajaja, O princezně se zlatou hvězdou na čele, Chytrá horákyně, O kocouru, kohoutu a kose* či *Čert a Káča.*

Jedna z pohádek se jmenuje *O Slunečníku, Měsíčníku a* …….

6. **Doplňte třetího bratra.**

Kterou českou pohádkovou postavu máte rádi vy? Ne, Barunko, Olaf a Elsa nejsou z českých pohádek. A Spiderman už vůbec ne, Honzíku! :)

Aloise Jiráska budou znát školáci a rodiče nebo prarodiče. Zdejší končiny měl rád, narodil se totiž v nedalekém Hronově. Říká se, že zde znal každou stezku. Napsal mnoho historických románů, které se už pro své pomalejší tempo v naší bleskové době čtou dost těžce.

Jejda, málem bychom zapomněli na *Staré pověsti české*! Ty také nelze vynechat! :) Stačí ovšem vyrazit na několik našich výletů s tajenkou a prolistovat Kalouskovy *Obrázky z českých dějin a pověstí* a máte je v hlavinkách! :)

Červená *Jiráskova cesta*, na kterou se napojíme, byla vůbec první značenou turistickou trasou na hřebenech Orlických hor. Měří 170 kilometrů! A my ji dnes celou projdeme!

Ne, nebojte, žertujeme. Víme, že by takovou dálku naše i vaše slabé nožky šly asi tak 14 dní. :)

Cesta začíná v Broumově a pokračuje přes Hronov, Náchod, údolím Metuje do Orlických hor k Novému Hrádku. Dále putuje přes Šerlich a Velkou Deštnou až do Litomyšle. Spojuje nejkrásnější místa Orlických hor. Vyznačena byla v roce 1921.

Kdo z vaší rodiny byl tehdy na světě a cestu mohl projít? Tipneme si, že vaše praprababička nebo prapradědeček. Je to tak? Jak se jmenovali křestním jménem? Lojzík? Boženka? :)

Alois Jirásek nás odvede k oboře za myslivnou pod Montací. Je to další místo, kde uvidíte zvířátka pěkně zblízka. V oboře jsou daňci a ovce kamerunské.

Představte si, že se daněk v naší přírodě původně vůbec nevyskytoval. Ať by se praotec Čech rozhlížel sebevíc, daňka by nespatřil. Tato krásná zvěř pochází z východního Středomoří a v našich oborách je chována až od konce středověku. Daňci totiž na rozdíl od jelenů dvakrát nemilují hluboké lesy. Dávají přednost polootevřené krajině, kde se střídají háje s volnými

plochami, a rádi také pobíhají po polích.

Víte, jak se jmenuje samice od daňka? Je to daněla.

Délka těla tohoto býložravce je 130 až 165 cm. To je skoro stejně velký jako vy, že?

Zbarvení je rezavé až tmavohnědé s bílými skvrnami. Samci mají lopatovité paroží, které shazují v dubnu a květnu. Nové jim doroste v srpnu až září.

Po červené stezce sejdeme až k pivovaru, kde se ovšem napojíme na značku modrou. Zamáváme „Jiráskovi“, který míří jinam, a pokračujeme nad řekou doprava.

Tatínkové jistě v tuto chvíli upírají pohled k místnímu pivovaru… A jejich hrdla němě volají po svlažení. Je nám to jasné. Ale nejdříve výlet, potom zábava!

Pivovar byl založen v roce 1872 a předcházel mu výkon práva várečného ve sklepích měšťanů náchodských. (Což si lze „přeložit“ tak, že si každý druhý ve sklepě vařil sám.) Značku PRIMÁTOR používá místní mok od roku 1935. Jeho výrobci dodržují klasické výrobní postupy způsobem tradičního rmutování, a to za použití českého sladu a chmele. Hlavní kvašení probíhá v otevřených kádích, piva zrají dlouhé týdny v ležáckém sklepě. Zároveň však pivovar patří k průkopníkům netradičních piv na tuzemském trhu (přináší různé pivní styly ze světa).

Pěšina nás vede nad Metují, a protože se nacházíme v místě s velkým výskytem srubů těžkého opevnění, musíme si k nim něco říci. Pánové k nám budou shovívaví. Vysvětlit ve zkratce zábavnou formou pro děti vojenskou problematiku a taktiku je pro nás trošku tvrdým oříškem.

První Československá republika se po nástupu Hitlera k moci v sousedním Německu ocitla v nebezpečí. Aby mělo Československo v očekávaném válečném konfliktu s mnohem silnějším nepřítelem šanci, musela armáda zabránit náhlému vpádu přes hranice do vnitrozemí a rozdělení země. Vojenští odborníci proto po vzoru francouzské Maginotovy linie navrhli výstavbu souvislého stálého opevnění podél ohrožené hranice, ale i v několika vnitrozemských pásmech. Záměrem velení armády bylo vybudovat souvislou linii železobetonových objektů vyzbrojených kulomety a děly, které by se boční palbou vzájemně kryly. I přes horečnaté tempo budování opevnění v letech 1935 až 1938 však původní plány nebyly ani zdaleka naplněny. Přesto bylo dokončeno téměř 10 000 lehkých objektů, 265 těžkých a rozestavěno 9 tvrzí. Nejsilnější opevnění mělo být vybudováno na severní hranici s tehdy německým Slezskem, od Krkonoš po Ostravsko. Není proto náhoda, že velká část dodnes dochovaných objektů je právě na území Královéhradeckého kraje.

Opevnění bylo budováno s velkým zápalem, a byť nedokončené, bylo při vzorně provedené mobilizaci obsazeno československými vojáky, připravenými bránit vlast před nacistickým nebezpečím. Dne 30. září 1938 byla však podepsána Mnichovská dohoda a československá vláda, zrazená dosavadními spojenci – Francií a Velkou Británií –, byla v zájmu „záchrany míru v Evropě“ s mnichovským diktátem přinucena souhlasit a vzdát se pohraničního území i s pevnostmi ve prospěch Německa. Vojáci tak museli pohraniční opevnění bez boje opustit.

Opuštěné objekty chátraly i po válce. Prvním odtajněným a veřejnosti zpřístupněným opevněním byla v roce 1969 tvrz Dobrošov, která je jen kousek odsud. Po změně společenských poměrů stovky nadšenců opravují a zpřístupňují další a další objekty opevnění ve snaze připomenout odhodlání jejich obránců.

My se na jeden opravdický válečný srub jdeme podívat právě teď. Kdo ho spatří první? Ano, vidíte správně, není to samozřejmě srub dřevěný, jak bychom my zálesáci čekali, ale betonový. Prostě něco jako bunkr. Kdo by chtěl v takové železobetonové stavbě strávit alespoň jednu noc?

Samostatný pěchotní srub těžkého opevnění **N-S 85 Montace** byl součástí pevnostního systému předválečného Československa. Je postaven pouze v I. stupni odolnosti, protože se nachází ve svahu pod skálou nad břehem Metuje. Pro objekt se počítalo s osádkou 18 mužů. Úkolem N-S 85 bylo hlídat železniční trať a silnici vedoucí do vnitrozemí. Železnice je odsud opravdu jen kousek, možná ji zahlédnete mezi domy.

Až ji najdete, zkuste najít i veselý odpadkový koš, který se na vás na rozdíl od srubu usmívá (taky se na něj usmějte) a naučnou tabuli *KVĚTENA MONTACE*.

7. **Jak se jmenuje fialová kytička vpravo dole?**

To je krásné jméno, že? Znáte nějakou holčičku, která se tak jmenuje?

Pokračujeme po stezce nad řekou. Možná ve vlnkách zahlédnete nějaké rybky. Pokud je tedy neslupla vydra, o které jsme si říkali dříve.

Dále po toku však v Metuji doposud žije jedna krásná ryba, která vypadá jako had. Je to taková ryba neryba. Znáte ji z pohádky *O Zlatovlásce* a psal o ní také spisovatel Ota Pavel.

Je to tak zajímavý živočich, že si o něm musíme něco povědět. Nerybáři a odmítači rybích pochoutek nechť text přeskočí. :) Ano, řeč je o úhoři.

Tato ryba neryba má silně vyvinuté kožní dýchání. Prapodivný tvor přežívá zahrabán v bahně, přechodně dokonce bez vody. V krvi mu koluje silně toxický jed podobný zmijímu. Ten se však dá tepelnou úpravou odbourat, proto se maso bez problémů používá v kuchyni. Nejvyšší doložený věk této ryby je 85 let. Všichni tito tvorové (odkudkoli – ať z Evropy či Afriky) se třou v Sargasovém moři (tj. mají se k sobě, aby měli děti). Někteří kvůli tomu musejí absolvovat cestu dlouhou až 7000 km. Když larvy doplují zpět do Evropy či Afriky, nejdříve se změní v bezpohlavní jedince. Není tedy poznat, kdo je holka a kdo kluk, protože jsou prostě NĚCO. Část zůstane v ústí řek, část pluje řekami do vnitrozemí. Ti línější, kteří zůstanou v klidné vodě, se změní v samce, ti, kteří plují dále, v samice. Proto jsou v naší republice prakticky jen samice. Od roku 2008 je tato ryba uvedena v Červené knize ohrožených druhů.

Řeka nás přivádí ke stezce, kterou jsme již šli, a doprovází nás až k hotelu a lávce, kterou jako obvykle přejdeme. Opět změníme barvu turistické značky. Ještěže nejsme barvoslepí! Chytneme se žluté, aby nás zavedla k poslednímu zastavení. S Metují se pro dnešek rozloučíme. Tak jí zamávejte a pusťte po jejím toku nějakou lodičku vyrobenou z klacíku a lístečku.

Víte, jak řeka Metuje dostala své jméno? Bylo to v období, kdy se na tomto území usadili benediktinští mniši. Řeka už tudy samozřejmě tekla, ale dosud ji nikdo nepojmenoval. Lidé dokonce ani nevěděli, kde pramení. Mniši se rozhodli, že pramen naleznou a řeku pokřtí. Cesta vedla hustým lesem, proto postupovali velmi pomalu. Úsilí se však vyplatilo. Našli pramen. Když cestou zpět na pokraji zbylých sil hladoví a vyčerpaní krátce odpočívali, několik mužů se vydalo na obhlídku okolí. Jeden z mnichů objevil obrovský roj lesních včel, které měly v úlu tolik medu, až ho to překvapilo. Radostně zakřičel na své druhy: „Med tu je!“ Ze zajásání nad sladkou krmí se pro řeku odvodilo jméno, které čas zkomolil na Metuje.

Kdo by si dal rohlík s máslem a medem? A kdo by si dal medovník? :)

Máte šanci, hned za mostem je totiž moc dobrá *Běloveská cukrárna*.

Když jsme u toho medu…

8. **Jak se jmenují hmyzí dělnice, které sbírají pyl a vyrábějí z něj med?**

Mineme základní školu. Na fasádě má z obrázků vytvořenou rovnici. Kdo ji spočítá? Nám to dalo docela zabrat.

Co drží jednotlivé číslovky v ruce?

Blížíme se k našemu poslednímu dnešnímu zastavení. Jmenuje se podobně jako postavy z Hvězdných válek. Má v názvu písmenka a čísla a překvapivě také slovo, které šplouchá. :)

Linie pevnostní obrany překračovala Metuji přímo v Bělovsi – uprostřed obce tak stojí pěchotní srub **Voda**.

Mnoho místních obyvatel obranné objekty pomáhalo stavět. Ať už jako dělníci či dodavatelé. Patřila k nim třeba také běloveská firma Josef Hlavatý, která vyráběla překážky – železobetonové ježky. Také je zde uvidíte.

*Samostatný pěchotní **srub těžkého opevnění N–S 84 Voda** je kvůli hladině podzemní vody jednopodlažní, postavený ve II. stupni odolnosti. Pro objekt se počítalo s osádkou 35 mužů. Nyní se zde nachází expozice o československé armádě první republiky. Stará se o ni* Klub vojenské historie Náchod*. Pečlivě připravená stálá výstava obsahuje velké množství unikátních exponátů, jako jsou originální uniformy, zbraně, vybavení a podobně. A to také z jiných než prvorepublikových časů. Dobové exponáty rovněž dokumentují boj československých legií za samostatnost během první světové války a protinacistický odboj za druhé světové. Výstava doplněná videoprojekcí byla připravena podle nejnovějších trendů muzejnictví. Lákadlem pro návštěvníky je například kompletní vývojová řada lehkých kulometů Zbrojovky Brno nebo originální uniformy ruských, francouzských a italských legionářů. Část expozice je věnována také jednotkám Stráže obrany*

státu.

Kdo chce, může se dovnitř podívat. Kdo nechce, ať se vydá například na Dětské dopravní hřiště, které je odsud jen kousíček, a pohraje si. Nebo se zaskočí osvěžit z minerálního pramene, který je hned za loukou a už ho dobře znáte. Jak se jmenuje?

A abychom nezapomněli na žíznivější pohlaví, pakliže neřídí, mohou případně zaskočit i na nějaké to místní „pivko“.

Pokud se podíváte do své tajenky, zjistíte, že máte vyluštěno. Zjistili jste část názvu, který dali místní minerálce samotní občané města. Jmenuje se totiž *Běloveské bublinky.* :)

Tak si je nezapomeňte dát. Na zdraví!

Vše je hotovo. Teď už jen stačí zajít do informačního centra Malé lázně a vyzvednout si dáreček. Hezky za něj poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

Zajímavost na závěr:

Věděli jste, že jen pár stovek metrů od lázní směrem k Polsku se odehrála jedna z největších bitev 19. století?

Prusko-rakouská válka v roce 1866 (někdy také nazývaná „válka Němců s Němci“ a v zahraničí „sedmitýdenní“) mezi pruským královstvím a rakouskou mnohonárodnostní říší měla rozhodnout o vedoucím postavení jedné z těchto mocností v tzv. Německém spolku. Výsledek konfliktu se mimo jiné stal jedním z předpokladů pro pozdější sjednocení německých států pod nadvládou Pruska, vedl k úpadku Rakouského císařství a v konečném důsledku také k rozpoutání první světové války v roce 1914.

Ke klíčovým bitvám došlo především v Královéhradeckém kraji. Kladské pomezí se stalo dějištěm hned několika bitev.

Během tří červnových dnů roku 1866 se u Náchoda (27. 6. 1866), České Skalice (28. 6. 1866) a Svinišťan (29. 6. 1866) střetlo více než 100 000 vojáků. Památku padlých připomínají na bojištích stovky pomníků a válečných hrobů.

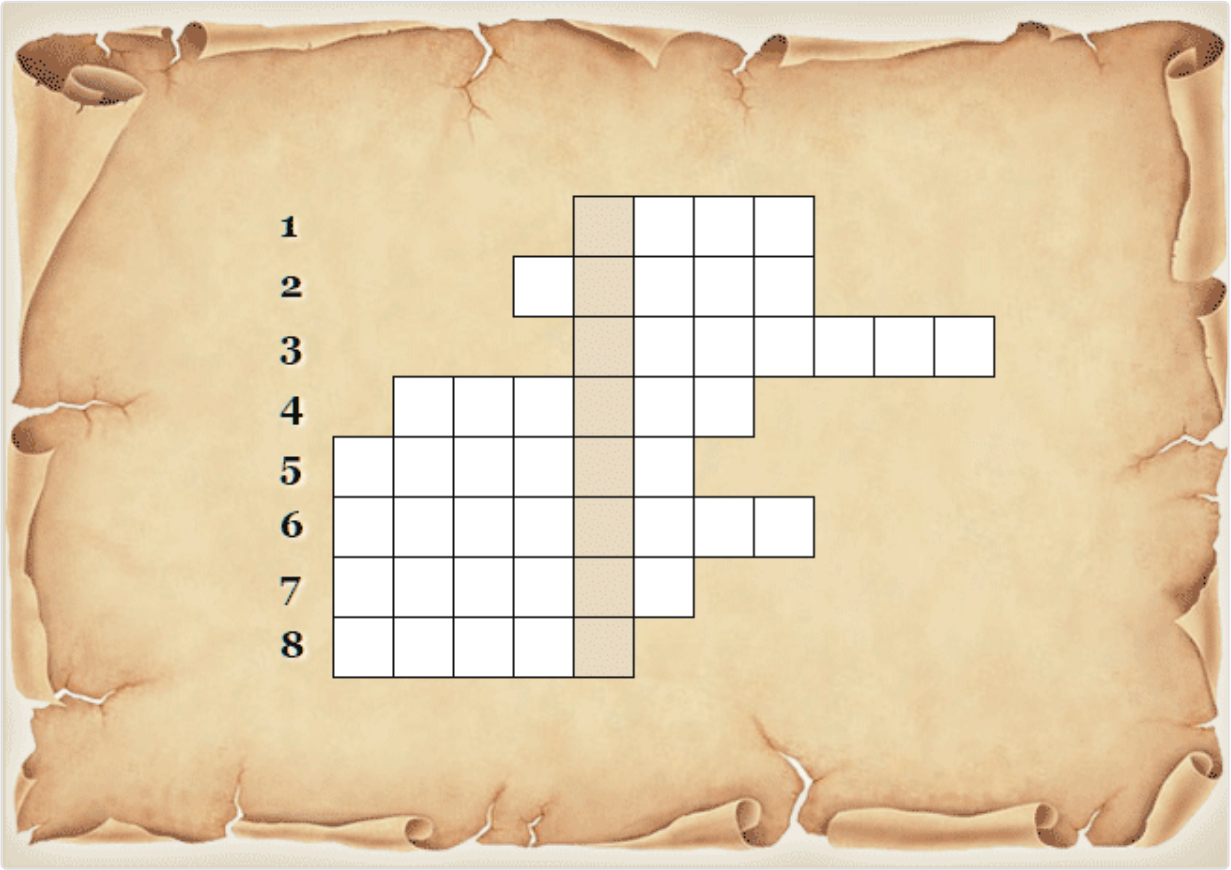
Už odpoledne 26. června 1866 dorazil předvoj pruského 5. armádního sboru k náchodskému průsmyku a zmocnil se ho bez jakéhokoli odporu. „Tento průsmyk stojí za tři bitvy!“ zvolal prý jeden vyšší pruský důstojník a jiní se přiznávali, že se jim srdce rozbušilo, když spatřili tu pekelnou skalní úžlabinu.

Samotná bitva u Náchoda vypukla o den později. Generál von Steinmetz vedl 28 400 pruských vojáků proti 27 150 vojákům rakouských pod velením Vilema Raminga. Bitva skončila rakouským neúspěchem. Prusové vyhráli.

V textu byly použity mj. texty z webu: www.hkregion.cz, www.kudyznudy.cz, www.bonato.cz/cs/historie/, kladskepomezi.cz

Otázky k tajence

1. **Napište název pramene.**
2. **Jak se říká tvorovi na cedulce? Nebo spíš jeho „domečku“…**
3. **Napište jméno zvířete.**
4. **Doplňte: brouk ….**
5. **Jak se užovka jmenuje latinsky.**
6. **Doplňte třetího bratra.**
7. **Jak se jmenuje fialová kytička?**
8. **Jak se jmenují hmyzí dělnice?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 11.11.2026 00:51